

Christi carnem manducat, nisi prius adoraverit; continent nostrorum peccatorum, et infirmitatis nostrae confessionem; ac denique *vinæ misericordiae et potentiae confessionem* continent. Tandem adjungit sacerdos tres orationes, quibus, et Ecclesiae pacem, et sibi condignum sacramenti fructum postulat; atque ita sacramentum sumit, adjungens sacras alias ac breves precatio[n]es, que in Missali habentur, et nulla indigent declaratio[n]e. Ex his ergo omnibus satis constat, verissimum esse, quod Concilium dixit, in toto canone Missæ nihil esse, quod non verum sit, et pietatem sanctitatemque non redoleat.

SECTIO III.

Utrum teneatur sacerdos sub præcepto omnia dicere, que in Missali prescribuntur.

1. Duo possunt in hoc dubio queri: primum, an teneatur sacerdos, nihil omittere eorum, que præscripta sunt; secundum, an teneatur nihil eis addere.

2. Prima conclusio. — *Notabilia.* — Dico primo, teneri sacerdotes ad servandum integrum ritum Missæ, prout in Missali statutus ac definitus est. Probatur primo ex Concilio Trid., sess. 22, cap. de Observandis in celebratione Missæ. Secundo, ex verbis Pii V in principio Missalis: *Mandantes, et stricte omnibus et singulis in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes, ut Missam, juxta ritum, modum ac normam, que per Missale hoc a nobis nunc traditur, decantent ac legant, quod intelligendum est, seclusis privilegiis; tamen, qui illis gaudent, tenebuntur, servata proportione, ead dicere, que in Missali sibi permisso continentur.* Tertio accedit ratio hujus præcepti, quia haec res gravis est, et ad debitum cultum divinum spectat, utque tantum ministerium ordinate fiat. Quando vero haec omissione sit peccatum veniale, quando vero mortale, ex materiae gravitate, et ex contemptu, vel negligentia, judicandum est. In quo imprimis notare oportet, aliud esse mutilare ordinem Missæ, omittendo aliquid eorum, que dicenda sunt; aliud vero dicere Missam alterius diei, seu de alia re, quam in Missali prescribatur. In posteriori mutatione non semper est culpa, dummodo in ea Missa, que dicitur, integer ritus servetur, quia tunc revera in rigore non pretermittitur ritus dicendi Missam; neque videtur esse latum præceptum proprie et in rigore de Missa dicenda de feria aut de festo; nam, cum sacerdos absolute non teneatur

hodie, v. gr., Missam dicere, non est cur obligetur ad dicendam hanc determinate, si Missam vult dicere; quamvis enim non repugnet hujusmodi obligatio, tamen in præsenti neque ostendi potest, neque est ulla sufficiens necessitas et causa illius.

3. *Magna differentia inter Missam et divinum officium assignatur.* — *Opinio quorundam ab auctore rejicitur.* — *Responsio.* — In quo est magna differentia inter Missam et divinum officium; nam ad hoc dicendum tenentur sacerdotes; et ideo mirum non est, quod obligentur ad dicendum singulis diebus illud officium, quod pro unoquoque signatur; in Missa vero non ita est. Et hoc confirmat consuetudo; nam sine scrupulo solet hoc fieri, etiam a viris timoratis et doctis. Hoc tamen intelligendum est in Missis privatis, que proprio arbitrio voluntarie dicuntur, nam in Missis solemnibus, que dicuntur in parochiis vel Ecclesiis conventionalibus, major erit obligatio dicendi Missam diei, juxta præscriptum Missalis ordinem, argumento cap. Quidam, et cap. Cum creatura, de Celebratione Miss. Item, quando aliquis ob stipendum, vel cappellaniæ institutionem, vel ob aliam similem causam obligatur ad speciale Missam dicendam, debet, si commode potest, præscriptam obligationem implere; quamvis, si absque scandalo id omittat, ut Missalis ordinem servet, non peccabit; imo, si propter solemne festum id faciat, melius faciet. Denique, in universum loquendo, optimum consilium est, non prætermittere etiam in hoc Missalis ordinem, absque rationabili causa. Ita fere Sylvest., verb. Missa, quæst. 1, 4, 7, 8 et 10; Soto, dist. 13, quæst. 2, art. 4, in fine; Navarr., cap. 21, num. 7; Vict., in Summ., n. 95. At vero in priori defectu, qui est per omissionem alicuius partis pertinentis ad integrum ritum Missæ, semper intercedit aliqua culpa, nisi, vel ob inadvertentiam naturalem et involuntariam excusat, vel materia sit adeo levis, et tam rationabilis causa intercedat illam omittendi, ut prudenter judicetur ad excusandum sufficiens. Priorem partem probant, que in conclusione adducta sunt; consuetudo etiam Ecclesiae eam confirmat. Ex qua, et institutione Ecclesiae, constat, totum Missæ officium esse actionem sacram, moraliter unam, miro ac religioso artificio ex variis partibus compositam; eam ergo mutilare, per se loquendo, indecens est et irreligiosum; est ergo aliqua culpa, mortal is quidem, si notabilis pars omittatur, ut, v. gr., Epistola,

DISPUTAT. LXXXIII, SECT. III.

Evangelium, vel alia similis, que sunt veluti membra principalia, ut sic dicam, unius corporis heterogenei; si vero quod omittitur, sit aliquid leve, erit peccatum veniale. Sunt autem, qui censeant, in canone vel minimum verbum omittere, esse mortale peccatum, si intercedat culpabilis negligencia. Sed quamvis ea, que dicuntur in Missa fidelium, majori cura dicenda sint, et, que ad canonom pertinet, sub obligationem strictiorem cadere videantur, quia, et propinquiora sunt sacrificio, et antiquiori ac sacratori lege sunt sancta, juxta communem Ecclesiae sensum, nihilominus tamen non video, cur etiam in his ex levitate materiae non possit veniale peccatum intercedere, cum non sit hic major ratio, quam in multis aliis præceptis religiosis, ut in materia voti, et similibus. Item, in his potest intercedere peccatum veniale ex indeliberatione, et omnimoda excusatio ex totali inadvertentia, ut in prima exceptione dixi, que per se nota est; ergo etiam poterit ex levitate materiae esse veniale peccatum, ut si, v. gr., unum vel aliud nomen alicuius Sancti omittatur; vel, si tempore Paschali, v. gr., omittantur ea, que interponenda sunt in oratione communicantes, vel in oratione *hanc igitur oblationem.* Unde secundam exceptionem addidi, quia sunt aliquæ partes vel orationes, non simpliciter necessariæ ad usitatam Missæ integritatem, ut, v. gr., Symbolum, aut quod dicantur in collectis una vel duas commemorationes vel orationes, et harum partium omissio facilius potest a culpa mortali excusari, quia revera non proprie mutilatur tunc Missa, vel sacra actio; et ideo etiam accidere potest, ut, si ex aliqua urgente causa aliquid hujusmodi sine irreverentia omittatur, nulla propterea culpa incurritur. Sed quæri poterit, an, si quis ex oblivione naturali aliquid in Missa omittat, v. gr., *Gloria* aut *Credo*, postquam vero aliquantulum progressus est, recordetur, an, inquam, debeat repetere que omisit. Respondetur, regulariter non esse necessarium, ut notat Sylvest., verb. Missa 1, q. 5, § 4 et 5, quia moraliter id non potest fieri commode, et omnia, que in Missa dicuntur, ita sunt ordinata, ut, variato ordine et extra propria loca (ut ita dicam) constituta, non recte cohaerant; supponimus autem, ea, que omittuntur, non esse de substantia sacrificii; nam, si hujusmodi sunt, semper sunt repetenda.

ARTICULUS V.

Utrum ea, quæ in celebratione hujus sacramenti aguntur, sint convenientia (4 sentent., dist. 12, in expos. litt., et opusc. 65, cap. 5, et opusc. 66, per totum).

1. Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod ea, quæ in celebratione hujus sacramenti aguntur, non sint convenientia. Hoc enim sacramentum ad novum Testamentum pertinet, ut ex forma ipsius appareat. In novo autem Testamento non sunt observandæ ceremoniæ veteris Testamenti, ad quas pertinebat, quod sacerdos et ministri aqua lavabantur, quando accedebant ad offerendum; legitur enim Exod. 30: Lavabunt Aaron et filii ejus manus suas ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii, et quando accessuri sunt ad altare. Non est ergo convenientius ut sacerdos lave manus suas inter Missarum solemnia.

2. Præterea, ibidem Dominus mandavit, ut Aaron adoleret incensum suave fragrans super altare, quod erat ante propitiatorium. Quod etiam pertinebat ad cæremonias veteris Testamenti. Inconvenienter ergo in Missa sacerdos thurificatione utitur.

3. Præterea, ea, quæ in sacramentis Ecclesiæ aguntur, non sunt iteranda. Inconvenienter igitur sacerdos multoties iterat crucesignationes super hoc sacramentum.

4. Præterea, Apostolus dicit, ad Hebreos 7: Sine ulla contradictione, quod minus est a majori benedicitur. Sed Christus, qui est in hoc sacramento post consecrationem, est multo major sacerdote. Inconvenienter igitur sacerdos post consecrationem benedit hoc sacramentum crucesignando.

5. Præterea, in sacramento Ecclesiæ nihil debet fieri, quod ridiculosum videatur. Videatur autem ridiculosum, gesticulationes facere, ad quas pertinere videtur, quod sacerdos quandoque brachia extendit, manus jungit, digitos complicat et seipsum inclinat (alias incurvat). Ergo hæc non debent fieri in hoc sacramento.

6. Præterea, ridiculosum etiam videtur, quod sacerdos multoties se ad populum vertit et multoties populum salutat. Non ergo debent hoc fieri in celebratione hujus sacramenti.

7. Præterea, Apostolus, 1 ad Cor. 1, pro inconvenienti habet, quod Christus divisus sit. Sed post consecrationem Christus est in hoc sacramento, inconvenienter ergo hostia frangitur a sacerdote.

8. Præterea, ea, quæ in hoc sacramento aguntur, passionem Christi representant. Sed in passione Christi corpus fuit divisum in locis quinque vulnerum. Ergo corpus Christi in quinque partes frangi deberet magis quam in tres.

9. Præterea, toto corpus Christi in hoc sacramento seorsum consecratur a sanguine. Inconvenienter ergo una pars ejus sanguini miscetur.

10. Præterea, sicut corpus Christi proponitur in hoc sacramento ut cibus, ita et sanguis Christi ut potus. Sed sumptio corporis Christi non adjungitur in celebratione Missæ alius corporalis cibus. Inconvenienter igitur sacerdos post sumptionem sanguinis Christi vinum non consecratum sumit.

11. Præterea, veritas debet respondere figuræ. Sed de agno Paschali, qui fuit figura hujus sacramenti, mandatur, ut non remaneret ex eo quicquam usque mane. Inconvenienter igitur hostiæ consecratæ reservantur, et non statim sumuntur.

12. Præterea, sacerdos pluraliter loquitur audientibus, cum dicit: Dominus vobiscum, et: Gratias agamus. Sed inconveniens videtur pluraliter loqui uni soli et maxime minori. Ergo inconveniens videtur, ut sacerdos, uno tantum ministro presente, celebret Missam. Sic igitur videtur, quod inconvenienter aliqua agantur in celebratione hujus sacramenti.

Sed in contrarium est Ecclesiæ consuetudo, quæ errare non potest, utpote Spiritu Sancto instructa.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (q. 60, art. 5 et 6), in sacramentis dupliciter aliud significatur, scilicet, verbis et factis, ad hoc, ut sit perfectior significatio. Significantur autem verbis, in celebratione hujus sacramenti, quedam pertinentia ad passionem Christi, quæ representantur in hoc sacramento; vel etiam ad corpus mysticum, quod significatur in hoc sacramento; et quedam pertinentia ad usum hujus sacramenti, qui debet esse cum devotione et reverentia. Et ideo in celebratione hujus mysterii quedam aguntur ad representandam passionem Christi, vel etiam dispositionem corporis mystici, ei quedam aguntur pertinentia ad devotionem et reverentiam hujus sacramenti.

Ad 1 ergo dicendum, quod ablutio manuum fit in celebratione Missæ propter reverentiam hujus sacramenti. Et hoc dupliciter. Primo quidem, quia aliqua pretiosa tractare non consuevimus, nisi manibus ablutis, unde in-

decens videtur, ut ad tantum sacramentum aliquis accedat, manibus etiam corporaliter inquinatis. Secundo propter significationem, quia ut Dionys. dicit, c. 3 Eccles. Hier. (a med. illius), extremitatum ablutio significat emundationem etiam a minimis peccatis, secundum illud Joan. 13: Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet. Et talis emundatio requiritur ab eo, qui accedit ad hoc sacramentum. Quod etiam significatur per confessionem, quæ fit ante introitum Missæ. Et hoc quidem significabat ablutio sacerdotum in veteri lege, ut ibidem Dionys. dicit. Nec tamen Ecclesia hoc servat, tanquam cæremoniale veteris legis præceptum, sed quasi ab Ecclesia institutum, sicut quiddam secundum se conveniens. Et ideo non eodem modo observatur, sicut tunc; prætermittitur enim pedum ablutio, et servatur ablutio manuum, quæ potest fieri magis in promptu, et quæ sufficit ad significandam perfectam mundationem. Cum enim manus sit organum organorum, ut dicitur tertio de Anima (lib. 3, text. 38, num. 2), omnia opera attribuuntur manibus, unde in Psalm. 23, dicitur: Lavabo inter innocentes manus meas.

Ad 2, dicendum, quod etiam thurificatione non utimur, quasi cæremoniali præcepto legis, sed sicut Ecclesiæ statuto. Unde non eodem modo utimur, sicut in lege veteri erat statutum; pertinet autem ad duo. Primo quidem ad reverentiam hujus sacramenti, ut, scilicet, per bonum odorem depellatur, si quid corporaliter pravi odoris in loco fuerit, quod posset provocare horrorem. Secundo pertinet ad representandum effectum gratiæ, qua, sicut bono odore, Christus plenus fuit, secundum illud Gen. 27: Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni; et a Christo derivatur ad fideles, officio ministrorum, secundum illud, 2 Corinth. 2: Odorem notitiae suæ spargit per nos in omni loco. Et ideo undique thurificato altari, per quod Christus designatur, thurificantur omnes per ordinem.

Ad 3, dicendum, quod sacerdos in celebratione Missæ utitur crucesignatione, ad exprimendam passionem Christi, quæ ad crucem est terminata. Est autem passio Christi quibusdam quasi gradibus peracta. Nam primo fuit Christi traditio, quæ facta est a Deo, Iuda et Judæis, quod significat trina crucisignatio, super illa verba: Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata. Secundo fuit Christi venditio; est autem venditus sacerdotibus, Scribis et Phariseis. Ad quod

significandum fit iterum trina crucisignatio super illa verba: Benedictam, adscriptam, ratam. Vel ad ostendendum pretium venditionis, scilicet, triginta denarios. Additur autem et duplex crux super illa verba: Ut nobis corpus et sanguis, etc., ad designandam personam Judæ venditoris et Christi venditi. Tertio autem fuit præsignatio passionis Christi facta in cœna. Ad quod designandum sunt tertio duæ crucis, una in consecratione corporis, alia in consecratione sanguinis. Ubi utrobique dicitur: Benedic. Quarto autem fuit ipsa passio Christi. Unde ad representandum quinque plagas Christi, fit quarto quintuplex crucisignatio super illa verba: Hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, panem sanctum vitæ æternæ, et calicem salutis perpetuæ. Quinto representatur extensio corporis et effusio sanguinis, et fructus passionis per trinam crucisignationem, quæ fit super illis verbis: Corpus et sanguinem sumperimus omni benedictione, etc. Sexto representatur triple oratio, quam fecit in cruce. Unam pro persecutoribus, cum dixit: Pater ignosce illis. Secundam pro liberatione a morte, cum dixit: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Tertia pertinet ad adoptionem gloriæ, cum dixit: Pater, in manus tuas commendabo spiritum meum. Et ad hoc significandum fit trina crucisignatio super illa verba: Sanctificas, vivificas, benedicis, etc. Septimo, representantur tres horæ, quibus pependit in cruce, scilicet, a sexta usque ad horam nonam. Et ad hoc significandum fit iterum trina crucisignatio ad illa verba: Per ipsum, et cum ipso, et in ipso. Octavo autem representatur separatio animæ a corpore per duas crucis subsequentes extra calicem factas. Nono autem representatur resurrectio, tertia die facta, per tres cruces, quæ sunt ad illa verba: Pax Domini sit semper vobiscum. Potest autem brevius dici, quod consecratio hujus sacramenti, et acceptatio hujus sacrificii, et fructus ipsius procedit ex virtute crucis Christi. Et ideo, ubique fit mentio de aliquo horum, sacerdos crucisignatione utitur.

Ad 4, dicendum, quod sacerdos post consecrationem non utitur crucisignatione ad benedicendum et consecrandum, sed solum ad commemorandam virtutem crucis et modum passionis Christi, ut ex dictis patet (in solut. præced.).

Ad 5, dicendum, quod ea, quæ sacerdos in Missa facit, non sunt ridiculosæ gesticulatio-

nes; fiant enim ad aliquid repræsentandum. Quod enim sacerdos brachia extendit post consecrationem, significat extensionem brachiorum Christi in cruce. Levat etiam manus orando ad designandum quod oratio ejus dirigitur pro populo ad Deum, secundum illud Thren. 3: *Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cœlos*; et Exod. 47, dicitur, quod, cum levaret Moyses manus, vincebat Israel. Quod autem manus interdum jungit, et se inclinat, est suppliciter et humiliiter orantis, et designat humilitatem et obedientiam Christi, ex qua passus est. *Digitos autem jungit post consecrationem, scilicet pollicem cum indice, quibus corpus Christi consecratum tetigerat, ut, si qua particula digitis adhæserit, non dispergatur, quod pertinet ad reverentiam sacramenti.*

Ad 6, dicendum, quod quinques se sacerdos vertit ad populum, ad significandum, quod Dominus, die resurrectionis, quinques se manifestavit, ut supra dictum est (q. 55, art. 3, argum. 3) in tractatu de Resurrectione Christi. Salutat autem septies populum, scilicet quinque vicibus quibus se convertit ad populum, et bis, quando se non convertit (scilicet, cum ante Præstationem dicit: *Dominus vobiscum*, et cum dicit: *Pax Domini sit semper vobiscum*), ad designandam septiformem gratiam Spiritus Sancti. Episcopus autem celebrans in festis, in prima salutatione dicit: *Pax vobis*, quod post resurrectionem discipulis dixit Dominus, cuius personam repræsentat præcipue Episcopus.

Ad 7, dicendum, quod fractio hostiæ tria significat. Primo quidem ipsam divisionem corporis Christi, quæ facta est in passione. Secundo distinctionem corporis mystici secundum diversos status. Tertio distributionem gratiarum, procedentium ex passione Christi, ut Dionys. dicit 3 cap. Eccles. Hierar. Unde talis fractio non inducit divisionem Christi.

Ad 8, dicendum, quod, sicut Sergius Pap. dicit, et habetur de Consecrat., dist. 2, tri-forme est corpus Domini. Pars oblate, in calicem missa, corpus Christi, quod jam surrexit, monstrat; scilicet, ipsum Christum et Beatam Virginem, vel si qui alii Sancti cum corporibus jam sunt in gloria. Pars comesta, ambulantes adhuc super terram, quia, scilicet, viventes in terra sacramento utuntur (alias uniuntur), et passionibus conteruntur, sicut et panis comestus conteritur dentibus. Pars in altari usque ad finem Missæ remanens est corpus jacens in sepulchro, quia

usque in finem sæculi corpora Sanctorum in sepulchris erunt, quorum tamen animæ sunt vel in purgatorio, vel in cœlo. Hic tamen ritus non servatur modo, ut, scilicet, una pars servetur, usque in finem Missæ, propter periculum. Manet tamen eadem significatio partium. Quam quidam metrice expresserunt, dicentes:

Hostia dividitur in partes; tineta beatos
Plene, sicca nota vivos; servata sepultos.

Quidam tamen dicunt, quod pars in calicem missa significat eos, qui vivunt in hoc mundo; pars autem extra calicem servata significat plene beatos, scilicet quantum ad animam et corpus; pars autem comesta significat cœteros.

Ad 9, dicendum, quod per calicem duo possunt significari. Uno modo ipsa passio Christi, quæ repræsentatur in hoc sacramento. Et secundum hoc per partem in calicem missam significantur illi, qui adhuc sunt participes passionum Christi. Alio modo potest significari fruitio beata, quæ etiam in hoc sacramento præfiguratur. Et ideo illi, quorum corpora jam sunt in plena beatitudine, significantur per partem in calice missam. Et est notandum, quod pars in calice missa non debet populo dari in supplementum communionis, quia panem intactum non porrexerat Christus, nisi Judæ proditori.

Ad 10, dicendum, quod vinum ratione sua humiditatis est ablutivum. Et ideo sumitur post susceptionem hujus sacramenti, ad ablendum os, ne aliquæ reliquæ remaneant, quod pertinet ad reverentiam sacramenti. Unde extra, de Celebr. Miss., cap. Ex parte, dicitur: Semper sacerdos os perfundere debet, postquam totum percepit Eucharistię sacramentum, nisi cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare, ne, si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impedit. Et eadem ratione perfundit vino digitos, quibus corpus Christi tetigerat.

Ad 11, dicendum est, quod veritas, quantum ad aliquid, debet respondere figuræ, quia, scilicet, non debet pars hostiæ consecrata, de qua sacerdos et ministri, vel etiam populus communicat, in crastinum reservari. Unde, ut habetur de Consecr., dist. 2 (cap. Tribus gradibus), Clemens P. statuit, quod tanta holocausta in altari offerantur, quanta populo sufficere debeant; quod si remanserint, in crastinum non reserventur, sed cum timore et tremore, et clericorum diligentia consumantur. Quia tamen nocte sacramentum quo-

tidie sumendum est (non autem agnus Paschalæ quotidie sumebatur), ideo oportet alias hostias consecratas pro infirmis conservare. Unde in eadem dist. legitur (de Consecr., c. 93): Presbyter Eucharistiam semper habeat par-tam, ut, quando quis infirmatus fuerit, statim eum communicet, ne sine communione moriatur.

Ad 12, dicendum, quod in solemnî celebra-tione Missæ plures debent adesse. Unde Soter Pap. dicit, ut habetur de Consecr., d. 2: Hoc quoque statutum est, ut nullus presbyterorum Missarum solemnia celebrare presumat, nisi, duobus præsentibus, sibique respondentibus, ipse tertius habeatur, quia, cum pluraliter ab eo dicitur: *Dominus vobiscum*, et illud in secretis: *Orate pro me, apertissime convenit, ut ipsius respondeatur salutationi*. Unde et ad maiorem solemnitatem ibidem statutum legitur, quod Episcopus cum pluribus Missarum solemnia peragat. In Missis tamen privatis sufficit, unum habere ministrum, qui gerit personam totius populi Catholici, ex cuius persona sacerdoti pluraliter respondet.

DISPUTATIO LXXXIV.

DE RITIBUS MISSÆ, QUI IN ACTIONE CONSISTUNT.

Duo tantum in hac disputatione tractanda sunt: primum de convenientia et ratione harum ceremoniarum; secundum de obligatione exercendi illas, et quomodo in hac re peccari possit.

SECTIO I.

Utrum cæmeronie Missæ, quæ in actione consistunt, convenienter sint ab Ecclesia instituta.

1. In hac dubitatione idem sentiunt haereti, quod de aliis cæmeroniis; neque aliquid novi afferunt, et ideo a nobis prætermittendi sunt. Ut ergo hanc rem breviter expediamus, oportet eas ad pauca capita revocare, sicut aliis locis fecimus.

2. Finis cæmeroniarum Missæ redditur. — Primo ergo quædam ex cæmeroniis Missæ inducuntur sunt solum, ut hoc sacrum mysterium debita honestate, modestia, ac reverentia peragatur; unde constat, hujusmodi cæmeronias non solum convenientes, sed moraliter etiam esse necessarias; et ideo summa prudentia esse ab Ecclesia institutas. Exempla sunt quamplurima in Romano Rituali; ut, v. gr., quod sacerdos antequam vestibus sacris in-

duatur, lavet manus ad quandam decentiam spectat. Item, quod incendens ad altare procedat oculis demissis, ingressu gravi, erecto corpore, propter modestiam, et decentem gravitatem præscriptum est. Simile est in multis aliis cæmeroniis; ut, v. gr., quod, dum seipsum manu dextera signat, sinistram ponat sub pectore, solum ordinatum videtur, quia ille est decentior modus; e contrario vero, quod, dum benedicit oblatæ, manum habeat super altare, majorem habet ad illam actionem commoditatem et venustatem. Rursus interdum aliquid hujusmodi præscribitur, ut actio locutioni conformis sit, quod etiam pertinet ad deo rem quendam; ut quod sacerdos pectus suum percutiat, cum dicit, *Mea culpa*; quod jungat manus, cum dicit: *In unitate Spiritus Sancti Deus, vel, Per Dominum nostrum Jesum Christum*. Quod eas elevet, cum dicit: *Sursum corda*. Quod benedicturus aut salutarius populum, ad illum convertatur; et sic de multis aliis, quæ, si rete ponderentur, nihil aliud continent, quam commodum, modestum, ac prudentem operandi modum. Unde quoad hanc partem hic ritus fundatus est in illis verbis Pauli, 4 ad Cor. 14: *Omnia secundum ordinem sunt in vobis*; et ideo oportet in his omnibus, etiam minutissimis, certum ordinem ab Ecclesiæ constituti, tum quia, si haec relinquenter uniuscunque arbitrio, multa indecora et imprudenter fierent; tum etiam quia existimavit Ecclesia in tam alto et sacro ministerio nihil esse leve existimandum, quominus maxima decentia et gravitate fiat; ubi optime quadrat illud Cypriani in expositione orat. Domin. : *Placendum est divinis oculis, etiam in habitu corporis*. Denique quia haec uniformitas, quæ in his omnibus servatur, ad splendorem officii Ecclesiastici spectat, et unitatem Ecclesiæ commendat, et Pastorum ejus curam ac sollicitudinem. Cujus exemplum habemus Paulo, 4 ad Cor. 14 et 14, ubi præcipit, mulieres taceant in Ecclesiæ; ut ore velato capite, viri autem non velato; item hujusmodi est illud: *Cum convenientis ad mandandum, invicem expectate*; et: *Si quis esurit, domi manducet*; et postea concludit: *Cetera autem, cum veniero, disponam, utique similia, et ad eumdem ordinem pertinentia*; ergo de hujusmodi rebus disponere, et in eis ordinem ponere, ad providentiam Ecclesiæ pertinet.

3. Secundo sunt aliæ cæmeronie instituta per se primo propter exteriores actus latræ exercendos, quæ etiam convenientissime in-